לה: המניח פרק שלישי בבא קמא

זאת אומרת חלוקים עליו חבריו על סומכוס. דוקא כי האי גוונא פליג סומכוס שראוי להסתפק בדבר והיא (כ"מ דף ק. וסס) דמתליף פרה בחמור והמוכר שפחתו וילדה בכל הנך בלא טענותם ראוי להסתפק לב"ד אבל במקום שהספק בא ע"פ דבריהם לא פליג סומכוס דהרי למ"ד אמר סומכוס אפילו ברי וברי אטו אם אמר אדם לחבירו עלית זו שאתה נכנס שלי הוא מי אמר סומכוס חולקים וכשנים אוחזים בטלית אמר לאי אתו לקמן כי תפיס חד וחד מיסרך ברוכי דאפי' לסומכוס ברוכי לאו כלום הוא:

ממאי דמתני' ברי וברי. וא"ת והיכי אמרינן דמתני' ברי וברי מי משום דאמר אמר סומכוס ברי וברי היינו משום דאי לא אמר סומכוס בברי וברי לא היה יכול לדקדק ממשנה דחולקים דהוי מצי לאוקמי בברי וברי ודברי הכל וי"ל דה"ק ממאי דמתני' מצי לאוורויי כלל בברי וברי דלמא בברי ושמא דוקא איירי כדאמרינן בסמוך דרישא דומיא דסיפא [1]דקתני זה אומר לא כי ואף על גב דבפ"ק דכתובות (דף יג: וסס[2]) תנן והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתיך נאמנת והיה מקחי מקח טעות ומוכח התם דהיינו שמא התם ליכא למיטעי שאין הבעל רגיל לידע אבל הכא אי בשמא איירי לא ה"ל למיתני לא כי כיון דליכא למיטעי:

הא לא מייתי ראייה שקיל כדאמר מזיק. וא"ת דלמא הא לא מייתי ראייה לא שקיל מידי וי"ל דלשון המולין משמע כמה שבא להוציא צריך ראייה אבל מה שהוא מודה לו לא ולקמן דמשני דאי מיטעי ואין לו היינו בלא תפס אבל בתפס יש לו ולהכי א"ש לשון המולין:

לימא תיהוי תיובתא דרבה בר נתן. וא"ת ואמאי לא מוקי לה כר"ג דאמר בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף מ. וסס[3]) טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ור"ג מחייב וי"ל דמהדר לאוקמי כרבנן ועוד י"ל דרבה בר נתן אמרה למילתיה ככולי עלמא ולא מחייב ר"ג אלא שבועה לא הוה מחייב כדמי שעורים מגליה לרבה בר נתן דרבנן פליגי עליה בהא דלמא לענין שבועה דוקא פליגי דכמיב כי הוא זה דבעינן הודאה ממין הטענה וכי תימא דרבה בר נתן סבר דמהאי טעמא דפטרי רבנן שבועה לא הויא נמי הודאה להתחייב שעורין הא ליתא דהא אמרינן בשבועת הדיינין (שם דף מ:) טענו חטים ושעורים והודה לו באחד מהן פטור והתם ולאי לב"ע חייב כמה שטענו ואפ"ה פטור משבועה ע"כ נראה דרבה בר נתן לב"ע פטור מדמי שעורים דמשמע ליה דסברא הוא שהוא פטור כיון שהודה לו שאין חייב לו שעורין ומחל לו ובשבועה דוקא פליגי אי בענין ממין הטענה:

מדסיפא ניזק שמא ומזיק ברי רישא נמי בו' ואמר סומכוס בו'. אבל מסיפא גופה ליכא למיפרך דליכא למימר כיון דליכא הודאה במקצת שהרי מודה שהקטן הזיקו לכל הפחות הלכך ליכא למימר דקאמר סומכוס חולקים אע"ג דניזק קאמר שמא ומזיק אמר ברי ואם תאמר דימא ברי ושמא ברי עדיף כדקאמר רב יהודה בהגחזל בתרא (לקמן דף קיח.) גבי מנה לי בידך והלה אומר איני יודע ויש לומר דהתם הוי ברי טוב שלא יהיה לו פנים לשקר כיון שחבירו יכול לידע בשקרו זה והשמא אינו טוב שאין זוכר אם חייב לו ומומחת מילתא דחייב לו אבל הכא ברי שלו גרוע שיודע בחבירו שאין יכול להכחישו ולכך טוענו ברי והאי נמי דקאמר שמא לפי שלא ראה המעשה הלכך לא אמרינן ברי עדיף: **רישא** בטוקי שמא. ואם תאמר והא לא כי קתני ברי ומי ליכי: ראוי

שניהם פטורים [1]אם היו שניהם של איש אחד שניהם חייבים היה [2]אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק והמזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק [3]אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק והמזיק אומר [4]לא כי אלא תם הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה [5]הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן והמזיקין שנים אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק את הגדול וקטן את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא קטן את הגדול וגדול את הקטן [6]אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחבירו עליו הראיה: **גמ'** אמר רבי חייא בר אבא [זאת אומרת] חלוקים עליו חבריו על סומכוס [7]דאמר ממון המוטל בספק חולקין א"ל ר' אבא בר ממל לר' חייא בר אבא אמר סומכוס אפילו ברי וברי א"ל אין [8]אמר סומכוס אפילו ברי וברי וממאי דמתני' בברי וברי הוא דקתני זה אומר שורך הזיק וזה אומר לא כי מתקיף לה רב פפא מדרישא ברי וברי סיפא נמי ברי וברי אימא סיפא היה אחד גדול ואחד קטן ניזק אומר גדול הזיק ומזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק אחד תם ואחד מועד ניזק אומר מועד הזיק והמזיק אומר לא כי אלא תם הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה הא לא מייתי ראיה שקיל כדאמר מזיק נימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן דאמר טענו חטים והודה לו בשעורים פטור אלא בברי ושמא דקאמר ברי מאן דקאמר שמא מאן אי נימא דקאמר ניזק ברי וקאמר מזיק שמא אכתי לימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן אלא דקאמר ניזק שמא וקאמר מזיק ברי ומדסיפא ניזק שמא ומזיק ברי רישא נמי ניזק שמא ומזיק ברי ואמר סומכוס אפ' בהא דאיצטריך לאשמועינן דלא לא [9]סיפא ניזק שמא ומזיק ברי [10]רישא ניזק ברי ומזיק שמא והא לא דמיא רישא לסיפא אמרי ברי ושמא שמא וברי חד מילתא היא ברי וברי שמא וברי תרי מילי נינהו: גופא אמר רבה בר נתן [11]טענו חטין והודה לו בשעורין פטור מאי קמ"ל תנינא [12]טענו חטין והודה לו בשעורין פטור אי מהתם הוה אמינא פטור מדמי חטין וחייב בדמי שעורין קמ"ל [13]דפטור לגמרי תנן היו הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן וכו' הא לא מייתי ראיה שקיל כדקאמר מזיק אמאי חטים ושעורים נינהו ראוי לו והתניא הרי זה משתלם על הקטן מן הגדול ולגדול מן הקטן דתפס תנן היה אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחבירו עליו הראיה הא לא מייתי ראיה שקיל כדקאמר מזיק ואמאי חטין ושעורין נינהו ראוי

שניהם פטורים. דמרוייהו מדמו ליה: **שניהם חייבין.** מפרש בגמרא[14]: **גדול הזיק.** וים בגופו שוה מני מזק: **קטן הזיק.** ולמי הקטן מקח ומותר מני מזק תפסיר: **וקטן הזיק אם הגדול.** ואע"ג שאני מזקו של גדול מרובה לא תקח אלא קטן ואני מזק של קטן שלך קח מן הגדול: **גמ' על סומכוס.** דאמר לקמן (דף מו.) בברייתא בגמ' בשור שנגח את הפרה ממון המוטל בספק חולקין וממתני' שמעינן דמלוקים עליו מכירו דקתני המולים מחבירו כו': **אמר סומכוס אפילו ברי וברי.** דשניהם טוענים טענת ברי ואפילו היכא דנחבע טוען ברי לי שאני חייב ואפילו הכי כיון דלבי דינא מספקא [15]לי קאמר קושטא חולקין דקאמרת מתניתין דלא כסומכוס: **לא כי.** משמע דפשיטא ליה דנחלא לקה: **שקיל כדאמר מזיק.** וגובה מן התם ואע"ג דקאמר ניזק ברי לי שזה לא הזיקני: **פטור.** אף מדמי שעורין דהא אמר ליה תובע לאו שעורין יהבי לך ואחולי מחיל גביה: **דקאמר ניזק ברי לי.** ואפ"ה שקיל מן התם כל שכן דהוה מיזכת דרכה בר נתן: **אלא דקאמר ניזק שמא.** הלכך מתרוייהו תבע וכי לא מייתי ראיה שקיל מן התם: **רישא נמי ניזק.** אומר שמא שורך הזיק ומזיק אומר ברי בטלנא לקה וכי אפ"ה קאמר סומכוס דחולקין דאיצטריך לרבנן לאפלוגי ולאשמועינן דלא פלגי: **רישא דקאמר מזיק שמא וניזק ברי.** והתם אמר סומכוס שהולע כחו של נתבע וחולקין ואתו רבנן לאשמועינן דלעולם יד נתבע על העליונה: **והא לא דמיא רישא לסיפא.** וכיון דסוף סוף לאו בחדא מילתא מוקמת להו שפיר מצי ר' מייא בר אבא לאוקמי לרישא ברי וברי ולמפשט דסומכוס אפי' ברי וברי אמר ומאי אתקפתיה דרב פפא: **ה"ג קנן היו ניזקין שניהם כו': ראוי ליטול.** אי מייתי ראיה ואין לו אי לא מייתי ולא תדוק מינה כדקדייקת ולהכי

מסורת הש"ס

א) [ע' תוס' כ"ב לב. ד"ה רבי אחא], ב) לקמן מו. כ"מ כ: ו. לח: ק. [כ"כ קתת.], ג) [בכא מציעא כ: ע"ב ק. ע"ב], ד) כ"מ ה. [ק:] שבועות לח: מ. ה) [לקמן לו.], ו) ר"פ מאן. ז) [כאן ל"ל סה"ד ותא"ל מה"ד. דקתני], ח) [ד"ה והוא], ט) [ד"ה והודה].

מוסף רש"י

טענו חטין והודה לו בשעורין פטור. דנפיק הילא ממין הטענה עצמה (ב"מ ק:).

רבינו חננאל (המשך)

והודה לו בשעורין פטור. נימא מסייעא ליה טענו חטים והודה לו בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב. ודחי אי מהתם הוה אמינא לעולם פטור משבועה דאורייתא וחייב בשעורין שכבר הודה לו בהן. ורבה בר נתן פוטרו אפי' מן השעורין שהרי התובע אין טוען שיש לו אצלו שעורין ואין מחייבין הנתבע בחטים לשלם שעורין. ואקשי' תנן היו הנזקין ב' אחד גדול ואחד קטן והמזיקין ב' כו' ואי לא מייתי ראייה משתולם מן הקטן והלא ניזק טוען כי הגדול הזיק ולא הקטן כטוען חטים ולא שעורין דמי. ואם איתא לרבה פטור לגמרי הוא אלא נימא תיהוי תיובתיה. ופריק ראוי לישתלם קתני ולא שקיל וראי. ואקשי' ומי מצית אמרת הכי והתניא בהריא הרי זה משתלם לגדול מן הקטן ולקטן מן הגדול אלמא דשקיל ממש. ומשנינן דאי תפס מי' אם קדים ניזק והתפס תורא דאודי ביה כבר והשתא הדר ביה לא מפקינן מינה דניזק דהא איהו הוא דאודי ליה וכן הדין באחד תם ואחד מועד. וי"ש מ"י שאומר כרבה בר נתן קיימא לן דהא מקשי' ומפרקי' אליבא דידיה ש"מ הלכתא כוותיה. וכן הדין זה אומר גדול הזיק להשתלם חצי נזק מגופו וזה אומר קטן הזיק אין משתלם חצי נזק ולא אפי' מקטן אלא אי תפס הניזק לא מפקינן מינה. וי"ש מ"י שאומר כיון דמתני' דשבועות לא מסייעא לרבה בר נתן ולא דייקא כוותיה ומתני' ומתניתא דהכא קשו עליה ובשינוי הוא דדחי ובהריא קיימא לן אשינויא לא סמכינן ועוד אפי' בחטין פטור

ז) נראה דע"ל היכי דמי אי ימא דטענין ניזק ואמר שמא ומזיק ברי א"כ רישא נמי דטענין ניזק ואמר שמא.

ח) נראה דר"ל בסיפא כשסמיך טוען דקטן הזיק ובכה"ג לסומכוס חולקין ואפילו בשמא וברי כמש"כ תוס' בד"ה מדסיפא וכ"ש בברי וברי תדיר.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com